

Bevezető

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (NMHH) Médiatanácsának Médiatudományi Intézete 2011 elején alakult, a törvényi megfogalmazás szerint elsősorban „a médiához kapcsolódó társadalomtudományi kutatások elvégzésére”. A Médiatudományi Kutatócsoport pedig 2012 júliusában jött létre a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) és az NMHH együttműködése nyomán. Az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpontja keretében megalakuló csoport azt tűzte ki célul, hogy a szólás- és sajtószabadság mindig időszerű szakmai vitáihoz a médiatudomány és különösen a médiajog egyes kérdéseinek részletes elemzésével járul hozzá. A Wolters Kluwer kiadó által gondozott médiatudományi könyvsorozat – amelynek egyik darabját tartja kézben az Olvasó – az intézet szakmai támogatása mellett jelenik meg, míg azon belül egyes kiadványok „gazdája” a kutatócsoport. E kiadványok némelyike időközben egyfajta „sorozaton belüli sorozattá” vált; indokolt ez a nyakatekert megnevezés, mert immár a harmadik kötet jelenik meg „Sajtószabadság és médiajog a 21. század elején” címmel, a kutatócsoport munkája gyümölcseinek egy részét egybegyűjtve.

A kutatócsoport 2013-ban kezdte meg „Az európai médiajogi gondolkodás alapjai, különös tekintettel a szólásszabadság egyes kérdéseire” című kutatási programját, amely jelenleg is több, elkülönülő jogterületen zajló kutatást fog össze. Ez a sokszínű megközelítés azt kísérli meg körüljárni, hogy miben állnak az európai médiajogi gondolkodás alapjai, a felmerülő kérdésekkel kapcsolatban milyen megoldási modellek azonosíthatók, mi az európai szabályozások valamennyi országban azonosítható „közös minimuma”, illetve létezik-e „legjobb gyakorlat” ezekben a kérdésekben, és ha igen, mi tekinthető annak. Az európai megközelítések azonosításán túl természetesen fontos lehet az Egyesült Államok, illetve esetleg más, európai nézőpontból is releváns jogrendszerek, valamint a különböző jogrendszerek egymásra hatásának vizsgálata is. Fontos kiemelni azt is, hogy az „európai jogi gondolkodás” alatt nem elsősorban az Európai Unió jogrendjének vizsgálatát, hanem a közös európai jogi hagyomány egyes elemeit, részterületeit értjük.

A kutatási programba magyar kutatók mellett külföldi szerzők, kutatók is bekapcsolódtak, az évek alatt egyre növekvő számban. A program eredményeit a kutatócsoport külön – magyar és angol nyelvű – kiadványokban jelenteti meg.

Csak néhányat sorolnánk fel a terméskből:

- *Sajtószabadság és médiajog a 21. század elején* [1. kötet, 2014],
- *A személyiség és a média a polgári és a büntetőjogban* [2014],
- *Media Freedom and Regulation in the New Media World* [2014],
- *Sajtószabadság és médiajog a 21. század elején 2.* [2015],
- *Comparative Perspectives on the Fundamental Freedom of Expression* [2015].

Jelen kötet tehát bizonyos értelemben folytatása hasonló címmel megjelent elődei-nek, ugyanakkor önálló és új, szerteágazó témákat feldolgozó tanulmányokat gyűjt össze. A szerkesztők szándéka ezúttal is az volt, hogy a tanulmányok e gyűjte-ménye ezzel a sokféleséggel járuljon hozzá közös európai vitáinkhoz, amelyeket a médiaszabályozás és a szólásszabadság kérdéseiről folytatunk. A tanulmányok egy-egy probléma – a változások közepette olykor gyorsan életlenné váló – pillanatképét rögzítik, de a cikkek érvelését alátámasztó elméleti alapvetések és mély-reható elemzések meggyőződésünk szerint hosszabb távon is útmutatóul szolgálhatnak egy-egy kérdésben.

A szólásszabadság és a médiaszabályozás vitái jellegüknél fogva talán nem is lezárhatók, fundamentumainak hosszú távon érvényes azonosítása is időigényes és fáradságos feladat. Az 1989-es rendszerváltozás óta eltelt negyedszázad összességében, történelmi távlatban nem hosszú idő, amely nem elegendő arra, hogy a magyar jogi kultúra sok évtizedes lemaradást dolgozzon le, ráadásul egy olyan korban, amikor a médiavilág korábbi alapvetései világszerte rendkívüli gyorsasággal kérdőjeleződnek meg, illetve változnak. Ebben az időszakban ugyan számos tekintetben előre léptünk az alkotmányos sajtószabadság alapjainak és részleteinek kidolgozása terén, de maradt még megvitatni és kiérlelni való. Ez a kötet is – elő-deihez hasonlóan – hozzájárulás kíván lenni e munkához, ezért ajánljuk olvasásra és szakmai megvitatásra a benne foglalt tanulmányokat.

Budapest, 2016. június

A szerkesztők